

Чжан Венлі

Наукові підходи до підготовки здобувачів вищої мистецької освіти до самостійної роботи над камерно-вокальним репертуаром

УДК 378:37.011.3-051:78:784:005.336.5-027.561(045)
DOI <https://doi.org/10.24195/artstudies.2025-1.9>

Чжан Венлі
аспірант кафедри музичного мистецтва і хореографії
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
ORCID: 0009-0003-2164-7938

У статті висвітлено питання підготовки до самостійної роботи над камерно-вокальним репертуаром здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти, яка є необхідною умовою їх професійної реалізації та вдосконалення.

Розглянуто роль самостійної роботи в розвитку професійних компетентностей студентів-вокалістів, зокрема здатності до самоорганізації, критичного мислення, творчості, готовності до педагогічної та виконавської діяльності. Обґрунтовано, що одним із ключових завдань вищої освіти є формування в здобувачів мистецько-педагогічної освіти практичних умінь і навичок самостійної роботи, які є підставою для успішної самореалізації. Підкреслено значення індивідуалізації навчального процесу та взаємодії викладача й студента в організації самостійної роботи.

Обґрунтовано важливість забезпечення методологічної основи наукового дослідження та освітніх процесів. Уточнено сутність поняття «підходи» в науковому й педагогічному контекстах. Наукові підходи розглядаються як важливі елементи підготовки майбутніх викладачів вокалу. Зосереджено увагу на застосуванні фасилітативного, праксеологічного та герменевтичного підходів, що забезпечують ефективність освітнього процесу.

У контексті фасилітативного підходу фахова підготовка студента-вокаліста розглядається як базис для його індивідуального зростання та професійного становлення, праксеологічний підхід дає змогу розглядати процес підготовки майбутніх викладачів вокалу як навчальну діяльність, яку забезпечують спеціальні методи оптимізації професійного становлення студентів, а герменевтичний підхід розкриває значущість творчої інтерпретації вокальних творів у вокально-виконавській та викладацькій діяльності. Визначено, що застосування герменевтичного аналізу сприяє глибшому розумінню музичних творів, розвитку емоційного зв'язку з музикою та формуванню навичок інтерпретації.

Доведено, що обрані підходи допомагають підвищити якість професійної підготовки здобувачів вищої мистецької освіти та забезпечити їх успішну реалізацію в майбутній вокально-педагогічній діяльності.

Ключові слова: самостійна робота здобувачів вищої мистецької освіти, методологія, наукові підходи, фасилітативний підхід, праксеологічний підхід, герменевтичний підхід, майбутні викладачі вокалу, камерно-вокальний репертуар, вокальний твір.

Постановка проблеми. У галузі освітніх, педагогічних наук процес досліджень певної проблеми відбувається на підставі розробленої методологічної стратегії. Серед сформованих у вітчизняному науково-педагогічному просторі методологічних стратегій найбільш поширеними є такі, що забезпечують різні напрями дослідження та охоплюють: історико-педагогічний напрям, що виконує важливу роль в утвердженні освітньо-наукових традицій, популяризації культурних та педагогічних цінностей; порівняльно-педагогічний напрям, що спрямований на виявлення та представлення найкращих освітніх практик зарубіжного досвіду та їх пристосування до вимог й умов вітчизняної освіти; експериментально-методичний напрям, що базується на кількісному аналізі динаміки розвитку певних якостей у досліджуваної категорії осіб.

Важливим компонентом методології дослідження є наукові підходи, які дають змогу виокремити та різнобічно розглянути актуальну проблематику, провести науково-теоретичні пошуки задля розкриття теми дослідження, визначити сутність досліджуваного предмета та знайти шляхи практичного розв'язання обраної наукової проблеми.

За науковими підходами відбувається: кореляція логіки руху дослідницького процесу; оптимізація шляхів і засобів виконання поставлених у дослідженні завдань; забезпечення теоретичної бази, методично-практичної основи фахової підготовки здобувачів вищої мистецької освіти; оптимізація педагогічно-організаційних механізмів підготовки останніх до майбутньої фахової діяльності. Зазвичай під час наукових пошуків дослідник розробляє найбільш ефективні та дієві підходи до наукового дослідження з обраної тематики.

Аналіз актуальних досліджень. Ключовим аспектом сучасної вищої освіти є формування в студентів здатності до самостійної роботи. Цей компонент освітнього процесу, передбачений робочими програмами всіх дисциплін, відіграє визначальну роль у підготовці спеціалістів педагогічної галузі, готових до ефективної професійної діяльності. Самостійна робота студентів розглядається як ефективний інструмент оптимізації навчального процесу. Дослідження В. Маршицької, О. Ващенко, С. Фурманюк та інших науковців свідчать про те, що систематичне виконання самостійних завдань сприяє не лише засвоєнню

теоретичного матеріалу, а й розвитку таких важливих компетентностей, як самоорганізація, критичне мислення та творчість.

Огляд наукових досліджень показав, що дослідницька стратегія розробляється на певній методологічній основі, яка містить наукові концепції, підходи та інші компоненти, що формують загальну парадигму дослідження. У процесі теоретичних та експериментальних обґрунтувань авторських інноваційних методик впливу на об'єкт дослідження, науковці зазвичай спираються на методологічні та наукові підходи, інтегруючи останні не лише в дослідницький апарат, а й у формувальні методики. Наприклад, В. Маршицька підкреслює необхідність індивідуального підходу до організації самостійної роботи. У працях О. Ващенко акцентується на комплексному підході до розвитку особистості студента в процесі виконання самостійних завдань (Ващенко, с. 212). Сучасний педагогічний простір характеризується поліпарадигмальністю, що сприяє розвитку різних наукових підходів. Це дає змогу як комплексно аналізувати досліджувані явища, так і детально розглядати окремі аспекти певних феноменів.

Відповідно до загальноприйнятих наукових стандартів методологічні підходи є орієнтиром та стратегією наукових досліджень. У кожній науковій галузі поняття «науковий підхід» трактується по-різному, що певною мірою визначається специфікою науково-категоріального апарату тієї чи іншої наукової галузі. У науково-педагогічному дискурсі методологічний підхід розглядається як: «комплекс основних вихідних установок, включно з певним початковим уявленням про досліджуваний об'єкт, а також зумовленими цими уявленнями стратегією, тактикою і методами дослідження» (Данильян & Дзьобань, 2019, с.184); «сукупність принципів пізнання педагогічних процесів, що визначають стратегію дослідження» (Степанова, 2018). У дослідженнях мистецько-педагогічної галузі увага приділяється підходам, які спроможні оптимізувати складні процеси формування в здобувачів певних компетентностей знань, умінь, навичок, досвіду тощо.

Мета статті – висвітлити результати теоретичних розвідок щодо визначення методологічних основ дослідження проблеми підготовки майбутніх здобувачів мистецької освіти до роботи над камерно-вокальним репертуаром.

Методологія дослідження ґрунтується на основних положеннях психології, педагогіки, праксеології, герменевтики, які знайшли відображення в концепціях теорії особистісного розвитку, теорії творчої діяльності, ученні про інтерпретацію текстів. Для визначення дієвих наукових підходів до теоретичного вивчення та практичного вирішення проблеми формування в майбутніх викладачів вокалу навичок самостійної роботи над

камерно-вокальним репертуаром методологічна стратегія вибудовувалася на підставі гуманістичних засад мистецької освіти, традицій академічних шкіл вокального навчання, етнонаціональних основ світоглядних і ціннісних орієнтирів людини в її особистісному становленні.

Результати та їх обговорення. З огляду на те, що сучасна мистецька педагогіка потребує нових науково обґрунтованих стратегій розв'язання насущних проблем практичної підготовки майбутніх спеціалістів, у нашому дослідженні приділено увагу визначенню таких наукових підходів до проблеми підготовки здобувачів вищої мистецької освіти, які мають потужний потенціал щодо забезпечення високого рівня і якості означеної підготовки.

На відміну від загальнонаукового трактування, феномен «підхід» у педагогіці має певні особливості, що призводить до необхідності визначення феномену як науково-педагогічного поняття. Наявна відмінність у розумінні феномену наукового підходу до педагогічних процесів зумовлює необхідність детального аналізу та уточнення його в контексті педагогічного дослідження. Ще на початку ХХ століття науковці приділяли значну увагу питанням методології педагогічної науки. У наукових працях того часу було поширеним розуміння наукового підходу в педагогічній галузі як «...системи методів пізнання, принципів організації та способів реалізації педагогічного процесу» (О. Трахтенберг, цитовано за Степановою, 2018). Також привертає увагу дефініція цього поняття, надана В. Мацкевичем: «Підхід – це комплекс парадигматичних, синтагматичних і прагматичних структур та механізмів у пізнанні та/або практиці, що характеризує стратегії та програми в галузі філософії, науки, політики або в організації життя й діяльності людей, які конкурують між собою (або історично змінюються)» (цитовано за Ребровою, 2011, с. 26).

У сучасних мистецько-педагогічних дослідженнях наукова категорія «підхід» розглядається як спосіб організації дослідницьких процедур, об'єднаних спільною концептуальною ідеєю, яка базується на науково обґрунтованих та емпірично підтверджених теоріях і відповідних практичних методах та технологіях. У педагогічних науках підходи розробляють відповідно до наукової концепції конкретного дослідження та спрямовуються на «...перетворення внутрішніх механізмів, визначення логіки руху та організації педагогічного процесу» (Там само).

Вибір методології наукового дослідження залежить від багатьох чинників, які можна умовно поділити на загальні та специфічні для кожної галузі знань. Коло загальних факторів зазвичай окреслюється «...рівнем розвитку науки та спрямованість інноваційних тенденцій у науковій галузі» (Степанова, 2018). Сфера специфічних факторів охоплює такі, що «...безпосередньо впливають на

динамічні зміни в предметі дослідження, з огляду на специфіку самого предмета та тієї конкретної наукової галузі, у межах якої ведуть розвідки» (Там само). Учені підкреслюють, що в педагогічних розвідках науковим підходам надають стратегічного значення у створенні моделі авторського бачення досліджуваного явища чи предмета. З іншого боку, вибір наукового підходу є суттєво залежним від конкретних умов дослідження та позиції самого дослідника. Адже саме дослідник, ураховуючи мету та завдання власних розвідок, має турбуватися, щоб науковий підхід відповідав особливостям досліджуваного об'єкта та створював необхідні умови для досягнення передбачуваних результатів.

Теоретичний аналіз наукових праць висвітлює необхідність пошуку сучасних засобів оптимізації практичної підготовки майбутніх спеціалістів до професійної діяльності, що є одним із найважливіших чинників удосконалення освітнього процесу в закладах вищої освіти. Для досягнення цієї мети науковці дедалі частіше звертаються до праксеології, яка пропонує ефективні методи організації навчального процесу. Основні положення праксеології, як наукової дисципліни про загальні принципи й способи організації раціональних, доцільних, успішних дій, є потужним ресурсом у розробці ефективного інструментарію для дослідження реальних практик музичного навчання, виявлення сильних і слабких сторін традиційного навчання та розробки нових більш ефективних інноваційних моделей навчання.

Застосування праксеологічного підходу в нашому дослідженні дає змогу розглядати процес підготовки майбутніх викладачів вокалу як навчальну діяльність, яка містить взаємопов'язані елементи, як-от цілі вокального навчання, методи та засоби оптимізації навчальної діяльності та результати цієї діяльності. Ураховуючи перспективність праксеологічного підходу в мистецько-педагогічних дослідженнях, є потреба в більш чіткому визначенні його специфіки під час самостійної роботи над вокальним-репертуаром. Дослідження потенцій праксеологічного підходу в освітній діяльності студентів-вокалістів дають підстави передбачати, що його застосування сприятиме вдосконаленню в останніх навичок до самоаналізу, саморефлексії та здатності до пошуку більш прийнятних та ефективних методів самостійної роботи над камерно-вокальним репертуаром.

У дослідженнях Є. Проворової, В. Федоришина та ін. обґрунтовується доцільність використання понятійного апарату та методичного інструментарію музично-педагогічної праксеології з метою дослідження й оптимізації музично-педагогічної та вокальної підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва. У дослідженні Лю Сяофан підкреслено значущість засобів і методів

музично-педагогічної праксеології в підготовці майбутніх вокалістів та викладачів вокалу. Учена обґрунтовує доцільність упровадження засобів і методів музичної праксеології, які мають оптимізувати організацію навчальної та вокально-виконавської діяльності студентів-вокалістів і, зокрема, можуть впливати на сферу «...камерно-вокальної творчості, ...розкривати значущість цієї творчості в контексті сучасної музичної дійсності з її різноманітним соціально-практичним відгалуженням» (Лю Сяофан, 2024).

Наслідуючи погляди науковців, убачаємо значні потенції праксеологічного підходу в підготовці майбутніх викладачів вокалу до самостійної роботи над камерним репертуаром. По-перше, музична праксеологія дає змогу розглядати камерно-вокальну творчість у контексті теорії творчої діяльності. По-друге, розуміння основних положень музичної праксеології вможливує визначення більш чітких та вимірних критеріїв, які відображають різні аспекти самостійної роботи студентів-вокалістів з камерно-вокальним репертуаром, а саме: правильність, точність, інноваційність, оригінальність, тривалість, корисність, впливовість, актуальність та інших, що вказують на специфічні практичні цінності. Критерії праксеологічної оцінки не лише допомагають об'єктивно оцінити рівень підготовки студентів-вокалістів, а й виконують важливу мотиваційну функцію. Розуміння та прийняття цих критеріїв сприяє формуванню в студентів системи цінностей, необхідних для успішної вокально-виконавської і педагогічної діяльності, та стимулює їх до самостійного освітнього зростання. По-третє, праксеологічний підхід підсилює аксіологічні ракурси вокально-виконавської діяльності та її інтерпретаційного результату, дає змогу розглядати їх у широкому творчо-комунікативному контексті. Із цих позицій убачаємо доцільним упровадження праксеологічного підходу як методологічної основи дослідження проблеми підготовки майбутніх викладачів вокалу до самостійної роботи над вокальним репертуаром.

Наступним важливим аспектом у підготовці студентів-вокалістів до самостійної роботи над вокальним репертуаром є необхідність орієнтування навчання на особистісні якості останніх. Викладач вокалу має враховувати індивідуальні психофізіологічні властивості, тип темпераменту, вокальні здібності й можливості студентів-вокалістів задля запобігання всілякого роду вокально-виконавських утруднень і забезпечення успішного розвитку в студентів-вокалістів не тільки вокально-виконавських умінь, а й навичок самостійної роботи над вокальним репертуаром. У такому ракурсі вважаємо доцільним сфокусувати увагу на фасилітативному підході, потенціал якого, на нашу думку, полягає в принциповій потребі в педагогічній фасилітації під час індивідуалізованого вокального

навчання та виховання. Обраний підхід привертає нашу увагу тим, що націлений на розвиток індивідуальних здібностей, талантів та мотивації до навчання студентів.

Поняття «педагогічна фасилітація» останніми роками набуває дедалі більшої актуальності як засіб реалізації студентоцентрованої освітньої парадигми та як потужний шлях гуманізації освіти й педагогічної науки (Rogers, 1985). У працях сучасних науковців під педагогічною фасилітацією розуміється «...вид педагогічної діяльності, який має за мету допомагати студентам / учням усвідомити себе як самоцінність, підтримувати їх прагнення до саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення, сприяти особистісному зростанню, розкриттю здібностей, пізнавальних можливостей, актуалізувати ціннісне ставлення до людей, природи, національної культури на основі організації гуманістичного, діалогічного, суб'єкт-суб'єктного спілкування, атмосфери безумовного прийняття, розуміння та довіри» (Хілько, 2014, с. 26). У наукових дослідженнях підкреслюється, що звернення до педагогічної фасилітації стало можливим у результаті пролонгованого пошуку особливих підходів і засобів гуманізації навчально-виховного процесу.

Отже, для нас важливо, що концепція «фасилітативного підходу» вибудовується на ідеях гуманістичної педагогіки та особистісно орієнтованого навчання, які передбачають, що в центрі навчального процесу стоїть особистість учня / студента. Відповідно до зазначеної концепції розширюються функції сучасних педагогів, увага яких має фокусуватися на особистісних освітніх потребах та інтересах здобувачів. Як зауважується в працях К. Шевченко, для гуманістичного особистісно орієнтованого навчання вже є усталеною спрямованістю на забезпечення «...суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учасниками, у якій педагог є насамперед фасилітатором особистісного зростання учнів» (Шевченко, 2014, с. 258). Зазначене суголосне з науковими поглядами С. Сисоєвої щодо розуміння сутності особистісно орієнтованого навчання, які сьогодні набувають методологічного значення, адже в контексті фасилітативного підходу особистісно орієнтоване навчання можна розглядати як усталений педагогічний принцип освітніх і педагогічних наук (Сисоєва, 2002).

У межах нашого дослідження важливо, що самостійна робота здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти над камерно-вокальним репертуаром є тим видом початкової діяльності, який безпосередньо потребує не жорсткого педагогічного контролю, а фасилітативної підтримки з боку викладача. Вона необхідна з огляду на специфіку вокального навчання, розуміння складності вокального апарату, потенціальну вірогідність виникнення різноманітних утруднень під час

формування правильних вокальних навичок у студентів-вокалістів. Передбачаємо, що самостійна робота має впроваджуватися поступово, під контролем викладача та з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента. Лише за таких умов самостійна робота може сприяти ефективному опануванню вокальних навичок та розвитку творчих здібностей.

О. Шуляр у своїх дослідженнях, присвячених педагогічній діяльності Г. Панофки – видатного вокального педагога й засновника Академії любителів співу, наслідую погляди метра та наполягає на необхідності індивідуалізувати процес навчання співу, стверджуючи, що кожен виконавець має унікальні вокальні дані й вимагає індивідуального підходу. За словами Г. Панофки, доцільно «...написати стільки методик співу, скільки є учнів...» (Панофка, цитовано за О. Шуляр, 2017). До того ж він підкреслював вирішальну роль особистості педагога в опануванні майстерності академічного співу. На його думку, індивідуальне навчання співу під керівництвом досвідченого вчителя є не просто бажаним, а й необхідним компонентом успішного опанування вокальних навичок й умінь. Автор, попереджаючи про необхідність урахування потенційних ризиків самостійного навчання, наполягає на важливості організаційного та методичного корегування роботою студентів задля своєчасної корекції можливих помилок і забезпечення успішного й усвідомленого саморозвитку студентів через формування в себе правильних вокальних навичок. Викладач вокалу, під контролем якого навчається співак-початківець, є обізнаним фахівцем у галузі вокального мистецтва та вокальної педагогіки, який володіє глибокими знаннями анатомії голосового апарату, фізіології співу та методики навчання. Багатий багаж знань і досвіду (як виконавського, так і педагогічного) дає йому змогу проводити навчально-виховний процес у фасилітативному аспекті. Адже під час індивідуальних занять зі студентом-вокалістом фасилітативний підхід сприяє створенню атмосфери взаєморозуміння й підтримки, дає змогу коректно корегувати й спрямовувати вокально-виконавські дії співака (на основі оцінки їх правильності), виправляти помилки у вокалізації та забезпечувати оптимальні умови для розвитку вокальних здібностей студента.

Видатні українські вокальні педагоги С. Бєдакова, П. Голубєв, М. Микиша, О. Шуляр та інші підкреслювали, що успіх у навчанні співу безпосередньо пов'язаний з активною участю самого студента. Вольове, осмислене та цілеспрямоване виконання всіх вправ і рекомендацій викладача є ключовим фактором у досягненні високих результатів. Автори зазначали, що така активність повинна проявлятися як під час уроків, так і в процесі самостійної роботи. На думку педагогів, без

активної усвідомленої роботи студента (під час як самостійної роботи, так й аудиторних занять) всі зусилля викладача можуть виявитися неефективними. Цілком зрозуміло, що наявність у студента-вокаліста усталеного бажання та усвідомленого прагнення до опанування мистецтва співу, розвиненість його внутрішньої мотивації до самовдосконалення і є рушійною силою та потужною підставою для розвитку навичок самостійної роботи над репертуаром, що забезпечує успішну професійну реалізацію в майбутньому.

Ми поділяємо думку дослідників щодо розуміння вирішальної ролі розвиненої мотивації в розвитку вокальних навичок. Формування такої мотивації тісно пов'язане з розвитком таких особистісних якостей, як відповідальність, пізнавальний інтерес до музичного твору та цілеспрямованість. Саме ці якості є запорукою ефективною самостійної роботи студентів-вокалістів.

Важливим компонентом самостійної роботи студента-вокаліста є здатність свідомо застосовувати теоретичні знання з вокальної педагогіки та практичний досвід для виявлення, аналізу й виконання конкретних виконавських завдань. Наявність розвиненого музичного слуху та широкого музикознавчого кругозору дає змогу студенту більш глибоко розуміти вимоги до виконання вокального твору й обирати оптимальні засоби для його виконавської інтерпретації. Зазначений аспект вокальної підготовки ми розглядаємо в контексті музичної герменевтики – наукової дисципліни про розуміння й інтерпретацію музично-поетичних текстів.

Ураховуючи провідну роль загальних положень і принципів музичної герменевтики (як-от принцип герменевтичного кола, занурення в текст, пошук та інтерпретація смислоутворювальних елементів твору тощо) у педагогічній діяльності, убачаємо необхідним упровадити герменевтичний підхід до підготовки здобувачів мистецької освіти до самостійної роботи над вокальним репертуаром. На наш погляд, обраний підхід висвітлює спрямованість стратегії навчання на якісну підготовку майбутніх викладачів вокалу та на розвиток відповідних концептуально-інтерпретаційних умінь, необхідних як для вокально-викладацької, так і для вокально-сценічної діяльності.

Для оптимізації процесу та створення інноваційної моделі підготовки майбутніх викладачів вокалу ми пропонуємо впровадити герменевтичний підхід як методологічну основу розвитку навичок самостійної роботи над камерно-вокальним репертуаром. Розуміння ролі та потенціалу герменевтики у сфері мистецької педагогіки вибудовується на поглядах С. Шипа, О. Олексюк, О. Палатайко, Л. Степанової та ін. У працях С. Шипа визначається провідна роль герменевтичного підходу в музично-виконавській та мистецько-педагогічній діяльності, адже, по-перше, цей підхід дає змогу

розглядати музичний твір як текст, у якому мовою є музичні звуки (як фізично актуальні предмети) та музичні знаки (як уявні звукові предмети), завдяки яким створюються певні звукові форми, наповнені змістом, значеннями й смислами. Важливо зазначити, що виражальні можливості музичної мови забезпечуються інтонаційною природою музичної мови – «мелодикою, ритмом, темпом, гнучкістю, фразуванням і тембром» (Шип, 2023, с.104)

У працях М. Мимрика, присвячених розробці герменевтичної методики розуміння музичних творів, «герменевтичний підхід з його процедурами розуміння, інтерпретації, емпатійного “вчування”, “уживання”, ідентифікації з “іншим” є особливо цінним для духовно-особистісного осмислення музики в інтерпретаційному процесі» (Мимрик, 2022, с. 37) й визнається методологічною основою педагогічних процесів.

У межах нашого дослідження на вибір герменевтичного підходу вплинули такі фактори:

- посилення герменевтичної компоненти в педагогічній діяльності викладачів вокалу, що передбачає розробку нових методичних підходів до підготовки здобувачів вищої мистецької освіти до самостійної роботи над камерно-вокальним репертуаром;

- потреба в оснащенні майбутніх педагогів інструментарієм герменевтичного аналізу вокальних текстів, що базується на глибоких мистецтвознавчих та культурологічних знаннях.

Як відомо, герменевтика, як наука та мистецтво тлумачення текстів, має глибокі історичні корені, що сягають часів античної Греції. Уже тоді педагоги стикалися з необхідністю інтерпретувати складні тексти для своїх учнів, що свідчить про тісний взаємозв'язок герменевтики й педагогіки. Сучасна наука також убачає тісний взаємозв'язок та взаємодоповнюваність педагогіки й герменевтики. Принципи герменевтичного аналізу стали невід'ємною частиною як теоретичних досліджень у галузі мистецької освіти, так і музично-педагогічної практики. Використання герменевтичного підходу в мистецько-педагогічних дослідженнях сприяє більш глибокому розумінню процесів пізнання та розвитку особистості, а також виявленню прихованих смислів музичних текстів як невід'ємного складника музично-виконавської діяльності особистості.

Інтеграція герменевтики в освітній процес дає змогу глибше зрозуміти природу пізнання та сприяє розвитку таких ключових компетентностей, як критичне мислення, інтерпретація та оцінка інформації. С. Шип, О. Олексюк та ін. обґрунтували герменевтику як потужний інструмент для оновлення традиційних освітніх систем. Автори детально розробили теоретико-методологічні засади мистецько-педагогічної герменевтики та запропонували нові підходи до організації освітнього процесу.

М. Ткач. О. Олексюк та Д. Лісун підкреслюють, що герменевтичний підхід у мистецькій освіті є ефективним інструментом для розвитку перцептивно-когнітивних здібностей учнів і формування професійних герменевтичних компетентностей майбутніх музикантів-виконавців. Учені детально опрацювали структуру цих компетентностей і запропонували модель їх розвитку. У дослідженнях Г. Падалки, С. Шипа, О. Рудницької та О. Щолокової обґрунтовано важливість художньої інтерпретації в освіті та визначено потенціал герменевтичного підходу як ефективного інструменту для розвитку творчих здібностей учнів. Адже «це філософське вчення, по-перше, висуває проблему, що варто вбачати у творі мистецтва (авторську особистість, або реальність історичної епохи, чи питання сучасної епохи, чи культурну традицію); по-друге, дає методологічний інструмент – вербальну інтерпретацію; по-третє, орієнтує на виявлення конкретно-історичного змісту культури й на цілісний, концептуально-філософський, неемпіричний підхід до твору» (Степанова, 2018).

Завдяки герменевтичному підходу майбутні викладачі вокалу не лише опановують музично-поетичний контент та звичаї різних культур, а й здатні осмислити її цінності й світогляд, що є основою успішної фахової підготовки. Очікується, що використання герменевтичного підходу під час роботи над камерно-вокальним репертуаром дасть змогу здобувачам мистецької освіти краще опанувати техніку виконання вокального твору, посилити емоційний зв'язок з музично-поетичним контентом і проникнути в його глибинний зміст. Активне залучення студентів-вокалістів до процесу герменевтичного аналізу вокальних творів сприяє розумінню ними культурних кодів і цінностей, закладених у музиці, та більш усвідомленому проникненню в специфіку художньо-культурного контексту вокальної музики загалом.

Отримані результати дослідження підтверджують, що впровадження герменевтичного підходу в процес навчання є обґрунтованим та необхідним у процесі підготовки здобувачів мистецької освіти до самостійної роботи над камерно-вокальним репертуаром.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. У результаті теоретичного аналізу наукової літератури визначено наукові підходи до підготовки здобувачів вищої мистецької освіти до самостійної роботи над камерно-вокальним репертуаром. Доведено, що успішність формування навичок самостійної роботи в студентів-вокалістів залежить від застосування фасилітативного, праксеологічного та герменевтичного підходів.

Праксеологічний підхід сприяє формуванню чітких патернів самостійної роботи, що дає змогу підвищити рівень професійної підготовки студентів-вокалістів. Фасилітативний підхід забезпечує

індивідуалізацію навчального процесу, що позитивно впливає на розвиток самоорганізації, критичного мислення й творчих здібностей. Використання герменевтичного підходу сприяє глибшому розумінню музичних творів, формуванню емоційного зв'язку з музикою та розвитку навичок інтерпретації вокальних творів. Підкреслено важливість мотивації студентів до самостійної роботи й активної співпраці з викладачем у процесі навчання.

Проведене дослідження показало, що застосування обраних наукових підходів сприяє правильній організації самостійної роботи студентів-вокалістів, її спрямування на професійне самовдосконалення, усвідомлення цінності майбутньої вокально-викладацької діяльності. Визначені наукові підходи закладають основу методологічної бази дослідження. Представлена методологічна стратегія дає змогу спрямувати націленість подальших розвідок на розробку та наукове обґрунтування педагогічних умов і методів підготовки майбутніх викладачів вокалу до самостійної роботи над камерно-вокальним репертуаром.

ЛІТЕРАТУРА

Ващенко, О. В. (2018). Особливості реалізації самостійної роботи під час навчання іноземної мови студентів у вищій школі. *Науковий пошук молодих дослідників: збірник наукових праць студентів, магістрантів та викладачів*. Житомир: Вид-во О. О. Євенок, Вип. 11. 260 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/328823366.pdf#page=214>

Данильчан, О. Г. & Дзьобань, О. П. (2019). *Методологія наукових досліджень: підручник*. Харків: Право, 368 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/OMND.pdf

Лю, Сяофан (2024). Жанрово-стильові і праксеологічні основи камерної вокальної творчості: історичний та індивідуально-авторський аспекти. Дис. на зд. наук. ст. докт. філософії. Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. Одеса. URL: <https://odma.edu.ua/wp-content/uploads/dysertacziya-lyu-syaofan-z-pidpysom.pdf>

Мимрик, М. Р. (2022). Герменевтика музичних творів у контексті інтепретаційної діяльності викладача мистецьких дисциплін: акмеологічний вимір. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*. Вип. 28 Київ: Вид-во Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 2022. С. 37–44. URL: <https://sj.udu.edu.ua/index.php/tmae/article/view/1302/1069>

Реброва, О. Є. (2011). *Методологія і методи досліджень педагогіки мистецтва*. Навчально-методичний посібник для студентів і магістрантів інститутів мистецтв педагогічних університетів. Одеса: ПНПУ імені К.Д. Ушинського, 84 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/1956>

Сисоєва, С. (2002). Педагогічна освіта в контексті особистісно орієнтованої парадигми професійної підготовки. *Вісник Черкаського університету., Сер. Пед. науки*. Черкас. держ. ун-т ім. Б. Хмельницького. Черкаси, 2002. Вип. 43. С. 18–22.

Степанова, Л.В. (2018). *Методика формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії*. Дис. ... канд.

пед. наук. Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. Суми. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4843/1/Methodology>

Хілько, С. О. (2014). Фасилітативний підхід до професійної підготовки майбутніх психологів. *Матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. «Психологопедагогічне забезпечення модернізації післядипломної педагогічної освіти в умовах змін»*. ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», м. Київ (26–28 берез. 2014 р.). С. 26–28. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/8391/1/%D0%A4%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85%D1%96%D0%B4.pdf>

Шевченко, К. О. (2014). Педагогічна фасилітація у контексті професійної компетентності вчителя. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Психологічні науки*. 2014. Вип. 2.13. С. 258–263. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdups_2014_2.13_46

Шип, С. (2023). Музична герменевтика : Монографія. Суми : ФОП Цьома С.П., 144 с. <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/17261/1/Shyp.pdf>

Шуляр, О. Д. (2017). Методичні поради з питань організації самостійної роботи з сольного співу, вокальної майстерності та постановки голосу (на допомогу співакам-початківцям). Прикарпатський національний ун.-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ. URL: <https://kmvd.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/15/2019/10>

Rogers, C. R. (1985). Toward a more human science of the person. *Journal of Humanistic Psychology*, 25(4), 7–24. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022167885254002>

REFERENCES

Vashchenko, O. V. (2018). Osoblyvosti realizatsiyi samostiynoyi roboty pid chas navchannya inozemnoyi movy studentiv u vyshchyy shkoli [Peculiarities of the implementation of independent work during the study of a foreign language by students in higher education]. *Naukovyy poshuk molodykh doslidnykiv: zbirnyk naukovykh prats studentiv, mahistrantiv ta vykladachiv – Scientific search of young researchers: a collection of scientific works of students, masters and teachers*. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/328823366.pdf#page=214>

Danylyan, O. H., & Dzoban, O. P. (2019). Metodolohiya naukovykh doslidzhen: pidruchnyk. Kharkiv: Pravo, 368 s. [Methodology of scientific research] textbook. Kharkiv: Pravo, 368 p. Retrieved from https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/OMND.pdf

Lyu, Syaofan (2024). Zhanrovo-stylovi i prakseolohichni osnovy kamernoї vokalnoyi tvorchosti: istorychnyy ta indyvidualno-avtorsky aspekt [Genre-stylistic and praxeological foundations of chamber vocal creativity: historical and individual-author aspects]. *Dysertatsiya na zdobuttya naukovoho stupenya doktora filosofiyi. Odes'ka natsionalna muzychna akademiya imeni A. V. Nezhdanovoyi – Dissertation for the Doctor of Philosophy. Odesa National Academy of Music named after A.V. Nezhdanova*. Odesa. Retrieved from <https://odma.edu.ua/wp-content/uploads/dysertatsiya-lyu-syaofan-z-pidpysom.pdf>

Mymryk, M. R. (2022). Hermenevtyka muzychnykh tvoriv u konteksti intepretatsiynoi diyalnosti vykladacha mystetskykh dystsyplin: akmeolohichnyy vymir [Hermeneutics of musical works in the context of the interpretive activity of a teacher of art disciplines: an acmeological dimension], *Naukovyy chasopys NPU*

imeni M. P. Drahomanova – The scientific journal of the NPU named after M. P. Drahomanova, 28. 37–44. Retrieved from <https://sj.udu.edu.ua/index.php/tmae/article/view/1302/1069>

Rebrova, O. YE. (2011). Metodolohiya i metody doslidzhen pedahohiky mystetstva [Methodology and research methods of art pedagogy]. *Navchalno-metodychnyy posibnyk – Educational and methodological manual*. Retrieved from <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/1956>

Sysoyeva, S. (2002). Pedahohichna osvita v konteksti osobystisno oriyentovanoi paradyhmy profesiynoi pidhotovky [Pedagogical education in the context of the personally oriented paradigm of professional training]. *Visnyk Cherkas'koho universytetu – Herald of Cherkasy University*. 43. P. 18–22.

Stepanova, L.V. (2018). Metodyka formuvannya khudozhn'o-hermenevtychnoyi kompetentnosti mahistriv muzychnoho mystetstva ta khoreohrafiyi. [The method of formation of artistic and hermeneutic competence of masters of musical art and choreography]. *Dysertatsiya na zdobuttya naukovoho stupenya kandydata pedahohichnykh nauk – Dissertation for the Candidate of Pedagogical Sciences*. Sumy State Pedagogical University named after A. WITH. Makarenko. Sumy. Retrieved from <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4843/1/Methodology>

Khilko, S. O. (2014). Fasylytatyvnyy pidkhid do profesiynoi pidhotovky maybutnikh psykholohiv [Facilitative approach to professional training of future psychologists]. *Materialy Vseukrayins'koyi naukovy-praktychnoyi internet-konferentsiyi "Psykholohopedahohichne zabezpechennya modernizatsiyi pisyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity v umovakh zmin" DVNZ "Universytet menezhmentu osvity", m. Kyiv (26–28 bereznya 2014 r.) – Materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference "Psychological and Pedagogical Support for the Modernization of Post-Diploma Pedagogical Education in the Conditions of Change" State Educational Institution "University of Education Management", Kyiv (March 26–28, 2014)*. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/8391/1/%D0%A4%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85%D1%96%D0%B4.pdf>

Shevchenko, K. O. (2014). Pedahohichna fasylytatsiya u konteksti profesiynoi kompetentnosti vchytelya. [Pedagogical facilitation in the context of the teacher's professional competence]. *Naukovyy visnyk Mykolayivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho - Scientific Bulletin of Mykolaiv National University named after V. AT. Sukhomlynskyi*. 2.13. WITH. 258–263. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdups_2014_2.13_46

Shyp, S. (2023). Muzychna hermenevtyka [Musical hermeneutics]. Monograph. 144 c. Retrieved from <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/17261/1/Shyp.pdf>

Shulyar, O. D. (2017). Metodychni porady z pytan orhanizatsiyi samostiynoyi roboty z solnoho spivu, vokalnoyi maysternosti ta postanovky holosu (na dopomohu spivakam-pochatkivtsyam). [Methodical advice on organizing independent work on solo singing, vocal skills and voice production (to help beginner singers)]. *Prykarpat-skyy natsionalnyy un.-t im. V. Stefanyka. Ivano-Frank – Prykarpattia National University named after IN. Stefanika. Ivano-Frank*. Retrieved from <https://kmvd.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/15/2019/10>

Rogers, C. R. (1985). Toward a more human science of the person. *Journal of Humanistic Psychology*, 25(4), 7–24. Retrieved from <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022167885254002>

Scientific approaches to the preparation of higher art education students for independent work over chamber and vocal repertoire

Zhang Wenli

Postgraduate Student at the Department
of Music Art and Choreography

State institution

The State Institution "South Ukrainian

National Pedagogical

University named after K. D. Ushynsky"

ORCID: 0009-0003-2164-7938

The article covers the issue of preparation for independent work on the chamber vocal repertoire of applicants for higher art and pedagogical education, which is a necessary condition for the professional implementation and improvement of the latter.

The role of independent work in the development of professional competencies of vocal students, in particular their ability to self-organization, critical thinking, creativity, readiness for pedagogical and performing activities, is considered. It is substantiated that one of the key tasks of higher education is the formation of practical skills and skills of independent work among applicants of art pedagogical education, which are the basis for successful self-realization. The importance of individualization of the educational process and interaction between the teacher and the student in the organization of independent work is emphasized. The importance of ensuring the methodological basis of scientific research and educational processes is substantiated. The essence of the concept of approaches in scientific and pedagogical contexts is clarified. Scientific approaches are considered as important elements of training future vocal teachers. Attention is focused on the use of facilitative, praxeological and hermeneutical approaches that ensure the effectiveness of the educational process.

In the context of the facilitative approach, the professional training of the student vocalist is considered as the basis for his individual growth and professional formation, the praxeological approach allows us to consider the process of training future vocal teachers as a learning activity, which is provided by special methods of optimizing the professional formation of students, and the hermeneutic approach reveals the importance of creative interpretation of vocal works in vocal-performing and teaching activities. It is determined that the use of hermeneutic analysis contributes to a deeper understanding of musical works, the development of emotional connection with music and the formation of interpretation skills.

It is proved that the chosen approaches allow to improve the quality of professional training of applicants for higher art education and ensure their successful implementation in future vocal and pedagogical activities.

Keywords: *independent work of applicants for higher art education, methodology, scientific approaches, facilitation approach, praxeological approach, hermeneutical approach, future vocal teachers, chamber vocal repertoire, vocal composition.*